

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.

«__» _____ 20__р.

Реєстраційний No _____

«__» _____ 20__р.

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.
УКЛАДАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗБІРНИКА

Кваліфікаційна робота студентки
групи ДВм-22
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Колінько Аліни Павлівни

Керівник доктор педагогічних наук,
професор Ковшар О.В.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
1.1. Організація медіаосвіти дітей дошкільного віку.....	7
1.2. Медіаграмотність як результат медіаосвіти дітей дошкільного віку.....	14
Висновки до 1 розділу.....	22
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	24
2.1. Стан досліджуваної проблеми в сучасному закладі дошкільної освіти.....	24
2.2. Методичні засади формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку	35
2.3. Презентація методичного збірника.....	53
Висновки до 2 розділу.....	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі особливо актуальною стає проблема формування медіаграмотності у дітей дошкільного віку. Все це тому, що перший контакт дитини з медіа технологіями відбувається все раніше. Все більше дітей використовують Інтернет та комп'ютерні технології, дивляться кіно, телебачення, радіо, при цьому, інтерес до друкованих медіа послаблюється. Це безпосередньо має вплив на їх розвиток від самого народження. У середньому, дитина вже в два роки знаходиться під впливом інформаційного потоку, що йде від телевізора, а в три роки вже виражає свої вподобання щодо вибору мультфільму. У п'ятирічному віці дитина починає освоювати комп'ютер. Все це несе велику кількість інформації, яку важко опанувати навіть дорослій людині.

Тож сучасне медіа має великий вплив на дошкільників та в змозі утримувати їх увагу. Вміння його використовувати дає великі можливості для розвитку творчості, уяви креативного мислення та змогу дізнатись багато нового. Проте, дітям дошкільного віку притаманне поглинання інформації без роздумів та фільтрування, не замислюючись над змістом сприйнятого, тому такий доступ до інформаційних джерел не можна назвати цілком корисним та безпечним. Через невміле користування медійними засобами достатньо часто зустрічаються у дитячому середовищі негативні явища, такі як агресії та насильства, адже діти вільно піддаються навіюванню. І для того, аби зберегти психологічне здоров'я, запобігти емоційній та нервовій напрузі, а також захистити від шкідливості впливу нефільтрованої інформації є необхідним запровадження медіаосвіти, результатом якої є медіаграмотність дітей дошкільного віку.

Дослідженням формування медіаграмотності дітей дошкільного віку, і старшого дошкільного віку включно, займались низка вчених, серед яких Н.Ашитюк, Н.Гавриш, Р.Кондратенко, К.Крутій, Ю.Семеняко та інші.

За визначенням Л.Масол, поняття «медіаграмотність» означає результат медіаосвіти, а також здатність формулювати медійні потреби, здійснювати пошук, відбір, оцінку та пояснення важливих результатів пошуку, а також подавати їх у вигляді нових медійних продуктів. Медіаграмотність також включає в себе навички роботи з джерелами інформації, розуміння та інтерпретацію медіатекстів, вміння використовувати сучасні медіакомунікаційні засоби, уміння обирати контент для споживання та проводити критичний аналіз [39, с. 4]. Це означає, що медіаграмотність це здатність сформулювати медійні потреби, розуміння, що є важливим та необхідним. Також дане поняття включає в себе здатність пояснювати медіатексти, робити висновок та чітко виражати результати медіапошуку; виступає як результат неперервного процесу медіаосвіти та медіавиховання в дошкільному віці [26, с. 54].

Медіакомпетентність дітей старшого дошкільного віку вбачається у їх здатності розуміти сюжети та розпізнавати, відповідно до віку, виразні засоби медіатексту. Також це вміння аргументовано висловлювати свою думку та ставлення до вибору та якості медіаінформації, що споживається дитиною через ігри медіаторчого та медіаосвітнього напрямку, адже гра – провідний вид діяльності дошкільників[26, с. 53].

Формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку має ряд причин: перш за все, цей період є особливим для розвитку дитини як фізичного, так і психоемоційного; крім того, сучасні діти ще до вступу до школи вже мають, зазвичай, досвід з використання комп'ютерів, телевізорів та камер; дошкільники щодня стикаються з великим потоком інформації: навчальна, виховна та медійна, і можуть зазнавати труднощів у самостійному пошуку потрібної інформації, її аналізі, застосовуючи пізнавальну активність, особистісну позицію та творчість [25].

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати особливості процесу

формування медіаграмотності старших дошкільників; укласти збірник.

Завдання дослідження:

- аналіз та систематизація теоретичного матеріалу з теми дослідження;
- уточнення поняття «медіаграмотність»;
- дослідження ролі медіаосвіти в освітньому процесі закладу дошкільної освіти;
- укладання збірника з медіаграмотності для дітей старшого дошкільного віку та визначення особливості роботи з ним.

Об'єкт дослідження – медіаграмотність дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку під час навчання в закладі дошкільної освіти.

Методи дослідження. У процесі дослідження для досягнення мети та завдань було застосовано комплекс наступних методів:

- теоретичні (аналіз науково-дослідних джерел та навчально-методичної літератури).

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть використовуватися студентами протягом проходження педагогічної практики в закладі дошкільної освіти, під час проведення занять для дітей дошкільного віку, а також під час наукового дослідження що має відношення до даної тематики.

Публікації. Колінько А.П. Медіаграмотність дітей старшого дошкільного віку як потреба сучасності: Наукові здобутки студентів з дошкільної та спеціальної освіти: зб. наук. і наук.-метод. праць студ. до III Всеукр. наук.-практ. конф. «Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації». Вип. №14, Кривий Ріг, КДПУ, 11-12 травня 2023р. С.81-82.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів,

висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (55 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи 66 сторінок, з них – 59 сторінки основного тексту. У додатках розміщена добірка корисних мультфільмів, які можна запропонувати переглянути дітям старшого дошкільного віку та методичний збірник.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Організація медіаосвіти дітей дошкільного віку

У сучасному світі медіасередовище має безпосередній вплив на дітей дошкільного віку. Через медіа дитина черпає інформацію про світ у найдоступнішій для неї формі. Для того, аби цей вплив не шкодив, а мав лише позитивні наслідки, у дітей необхідно формувати медіаграмотність, аспектом формування якої є медіаосвіта.

Як відомо, вперше термін «медіаосвіта» був вжитий на засіданні сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради кіно у 1973 році. У закладах освіти поширився у кінці ХХ століття. Вона є сучасним напрямом педагогічної діяльності, мета якого сформувати у дітей компетентість щодо медіапростору [29, с. 7]. О. Ковшар у своїй дисертації зазначила, що в умовах сьогодення на глобалізацію освіти впливають різноманітні фактори, зокрема так званий «інформаційний вибух» у суспільстві, який виник через появу та поширення новітніх інформаційних технологій та медіа [17, с. 30].

Аналізуючи поняття медіаосвіти, треба сказати, що єдиного визначення немає. Багато дослідників у науковій літературі трактували його по-своєму. Наприклад, на думку О.Волошенюка, медіаосвіта – це підготовка дитини до взаємодії з сучасними технічними засобами [29, с. 7]. Г.Онкович визначила дане поняття як особливий напрям педагогіки, який спрямовано на ознайомлення з масовими комунікаціями та підготовку особистостей до безпечної взаємодії з медіасередовищем [34, с. 39]. Б.Потятиник висловив думку про те, що медіаосвіта це та сфера діяльності, мета якої допомогти особистості виробити

захист на психологічному рівні від маніпулювання зі сторони медіа та впливати на розвиток інформаційної культури [38]. С.Гончаренко говорив про те, що медіаосвіта є напрямком педагогіки, який навчає дітей закономірностям масмедіа [6, с. 203]. Н.Задорожна та Т.Кузнецова описують медіосвіту так: технічні пристрої для створення, зберігання та розповсюдження інформації та обмін нею між автором медіатексту та масовою аудиторією; охоплюють різноманітні форми, такі як друк, фото, радіо, телебачення, відео та мережу Інтернет [11, с. 481].

Також є Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, мета якої сприяння створення в країні системи освіти з медіа, яка даватиме продуктивні позитивні результати. Спрямована вона на підготовку та проведення впровадження її у педагогічну систему на всіх її рівнях. Містить у собі терміни, мету та завдання, а також пріоритети в розвитку в Україні медіаосвіти. Поняття «медіаосвіта» вона трактує як частину освітнього процесу, що має на меті формування медіакультури, а також підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною масовою інформаційною системою, включаючи як звичні, традиційні, так і нові сучасні медіа [20, с. 6].

У закладах дошкільної освіти використання медіаосвіти є важливим завданням. Загалом, існує поняття «медіаосвіта дошкільна», і у даній Концепції, про яку згадували вище, вона трактується освітою принципово інтегрованою і спрямованою на розвиток дитини, насамперед, гармонійний, естетичний та інтелектуальний, а також як захист дітей від шкідливого середовища масмедіа, а саме: медіасередовища, що не відповідає віку, тобто інформаційне «сміття», навчає дітей фільтрувати та користуватися корисною інформацією [20, с. 14].

Поняття медіаосвіти дошкільної є відносно молодим, тому на даний момент викликає зацікавлення у багатьох педагогів та вчених. Дошкільна медіаосвіта задіяна у працях таких вчених як Т.Алексєєнко, О.Байєр, А.Богуш, Н.Гавриш, О.Кононенко, Т.Піроженко, Т.Поніманська та ін., де вони доводять,

що дошкільний вік є визначальним для розвитку особистості, а також для розвитку інтелектуального, емоційного та соціального, тому за допомогою критичного мислення, що застосовується в медіаосвіті, можна закласти основу для майбутнього розвитку дітей цього віку, який відповідатиме вимогам сучасності [31, с. 4].

Актуальність проблеми медіаосвіти дітей дошкільного віку розкривали також такі вчені як Н.Ашиток, К. Біницька, Н.Гавриш, Г.Дегтярєва, О.Качура, О.Кравчишина, К.Крутій та інші. Вони визначили класифікацію, форми, методи та засоби медіаосвіти, а також наголошували на важливості взаємодії вихователів та батьків під час цього процесу. Завдяки партнерству реалізується виконання структури медіаосвіти, що має три компоненти: навчання про медіа, навчання та виховання за допомогою медіа та для медіа. Також передбачається формування критичного мислення та усвідомленого сприйняття інформації [22, с. 33].

Низка зарубіжних науковців зазначають те, що медіаосвіта є, насамперед, критичним осмисленням інформації. Наприклад, науковиця зі Швеції С.Файлітзен акцентує увагу на тому, що важливим елементом для розвитку критичного мислення є саме створення власної медіапродукції [14, с. 42]. Науковець із Америки Р.Кьюбі визначив мету медіаосвіти як надання дітям розуміння як і чому медіа відтворює людей і суспільство у цілому, і, знову ж таки, розвиток аналітичних здібностей та критичного мислення щодо медіа [13, с. 5]. К.Тайнер теж міркував у цьому руслі. Його запропоновані варіанти застосування аудіовізуальних медіа включають, насамперед, аналіз продукції, тобто розвиток критичного мислення, що має інтерактивний характер [13, с. 6].

Британський професор Л.Мастерман виокремив декілька причин значимості у сучасному світі медіаосвіти:

1. Достатньо високий рівень поглинання медіаінформації сучасним суспільством.
2. Ідеологічне значення мас-медіа та їх вплив на світогляд аудиторії.
3. Стрімке збільшення обсягів медіаінформації та її розповсюдження.
4. Зростаюче значення мас медіа, новітніх технологій та інформації в усіх галузях [13, с. 5].

Освітній напрям Базового компоненту дошкільної освіти (Нова редакція) «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота» трактує цифрову компетентність як уміння використовувати інформаційно-комунікаційні, а також цифрові технології з метою задоволення своїх потреб і вирішення освітніх та ігрових завдань за допомогою набутих знань, умінь, позитивного відношення до цифрової та комп'ютерної техніки. Сформованість знань визначається як наявність уяви про інформаційно-комунікативні засоби, володіння уміннями пошуку та передавання інформації, наявність навичок захисту від інформаційних загроз, а також здатність отримувати потрібну інформацію, свідоме використання медіапродукції, а також здатність свідомо розрізняти ігровий і пізнавальний контент, характеризуючи його зміст.

Також зазначено і про участь батьків у процесі розвитку інформаційно-комунікативних вмінь у дітей, який може бути досягнутий наступними шляхами:

1. Відповідальне та помірковане використання цифрових та медіа пристроїв. Це, насамперед, комп'ютер, який є сучасним засобом діяльності дітей старшого дошкільного віку (5-6 років).
2. Дібрати ігри та пізнавальні програми, які сприяють навчанню дитини та її здатності робити свідомий вибір способів дій для виконання завдання.

3. Ознайомити дитину з широкими можливостями застосування цифрових та медіа технологій у повсякденні та дозвіллі.
4. Створити необхідні умови для розвитку умінь та формування компетентності.
5. Пояснити дитині про можливі небезпеки у мережі інтернет [1].

Методика медіаосвіти дошкільної інтегрована за напрямками Державного стандарту дошкільної освіти та спирається на базові поняття медіаосвіти. Також методика ґрунтується на вивченні різних розділів, що пов'язані із створенням медіапродукції: відео, міні-кіно, мультфільми, діафільми; пов'язана з вивченням видів, особливостей, структур та ідей медіаматеріалів. За допомогою неї можна перебудувати традиційні заняття для старших дошкільників у вільні тематичні блоки, адже її основа - різні творчі завдання, що спрямовані на розвиток умінь аналізу та розуміння медіатексту.

Дошкільна медіаосвіта поєднує у собі два напрямки: розвиток творчого сприймання медіапродукції та навички створювати медіапродукцію самостійно (діафільми, мінікнижки, журнали, реклами-плакати). Ці напрямки сприяють формуванню у дітей мотивації щодо процесу медіаосвіти.

Науковиця Ю.Семеняко виділила чотири мотиви, на які спирається дитина старшого дошкільного віку, при використанні медіапродукції: пізнавальний, що передбачає поповнення знань; комунікативний, тобто задоволення потреб у спілкуванні; релаксаційний – бажання отримати позитивні емоції; та компенсаторний, що передбачає собою чимось заповнити які-небудь переживання [45, с. 101].

Дослідниця К.Суютинова у своїй статті наголошує, що у сьогоденні відбувається переорієнтація традиційних фізичних сфер соціального життя на віртуальні, де важливими є цифрові можливості, які сприятимуть новим способам спілкування на новітній платформі. Враховуючи те, що дошкільна

освіта – стартова платформа розвитку дитини і перший ступінь освіти, тож вона повинна відповідати освітнім вимогам сучасності. Ми цілком згодні з даною думкою, адже найсприятливішим періодом для формування як цифрової компетентності, так і медіаграмотності, які знадобляться для подальшої освіти і життя у цілому, є саме дошкільний вік [49, с. 148].

Не можемо не зазначити і те, що старші дошкільники - це майбутні першокласники, які активно займаються підготовкою до школи. Розвиток медіа технологій, вільний доступ до безмежної кількості інформації та науково-інформаційний простір створює абсолютно нові умови для освіти. На сучасному етапі дошкільної освіти передбачаються зміни моделі виховання та спрямованість на дитину, її особистість та індивідуальність відповідно до вимог освітньої політики Нової української школи (НУШ).

Покладання закладу дошкільної освіти на вимоги НУШ направляють вихователя до пошуків нових векторів діяльності. Таким чином, враховуючи потреби закладу та потребу створення сприятливих умов для реалізації партнерства, було створено такі напрямки діяльності ЗДО: підвищення рівня медіакультури серед педагогів та батьків; впровадження основ медіаграмотності серед дітей; розробка нових форм співпраці з всіма учасниками освітнього процесу для формування медіаграмотності [12, с. 84].

На сторінці сайту Нової української школи знаходимо наступну інформацію: сучасні діти зіштовхуються з інформаційним простором з раннього віку через використання гаджетів, телевізора, комп'ютера та інших джерел. В умовах, коли інформація є елементом суспільства, дитина має вміти аналізувати її критично, розуміти, які джерела є надійними та достовірними, адже через інформацію, що надходить, формується свідомість та відношення до світу. Тому вони повинні знати, що таке медіаосвіта та формувати медіаграмотність.

Зазначимо і те, що НУШ має типову освітню програму, яка передбачає

змістову лінію «Досліджуємо медіа», в рамках якої діти набувають навички, пов'язані з медіапродукцією: розвиток критичного мислення, навички шукати та перевіряти інформацію, аналізувати медійні повідомлення, самостійно створювати медіапродукти.

Тому формування медіаграмотності у старшому дошкільному віці є напроцуд важливим для подальшого навчання та розвитку вже у статусі школяра, адже ще до вступу до школи сучасний дошкільник активно використовує медіа: гаджет, телевізор, комп'ютер, відео- та аудіоматеріали [32].

1.2. Медіаграмотність як результат медіаосвіти дітей дошкільного віку

Наприкінці ХХ століття став достатньо поширеним термін «медіаосвіта». Значна частина науковців вважає, що результатом медіаосвіти є медіаграмотність – уміння аналізувати та оцінювання медіа. Деякі вчені висловили думку, що медіаосвіта є вивченням медіа: розуміння як створюється медіа, як розповсюджується, а також набуття умінь інтерпретації та оцінювання змісту медіа. Як медіаосвіта, так і вивчення медіа, мають на меті досягнення медіаграмотності.

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду, то можна зазначити, що у вчених Європи найвживанішим є саме термін «медіаосвіта», проте у Канаді та Америці прийнято використовувати термін «медіаграмотність». Для прикладу, Д.Консидайн писав, що у США поняття «медіаосвіта» і «медіаграмотність» застосовуються паралельно, а низка інших вчених вказують, що медіаграмотність - це, все ж таки, частина медіаосвіти [30, с. 11].

Американські вчені Ф.Рогоу та С.Шейбе вказують, що «медіаграмотність» є умінням набути здатності спілкуватися та аналізувати, оцінювати та генерувати комунікацію в різних формах. Сучасне визначення даному поняттю дав Р.Гоббс, який є експертом з медіаграмотності, і зазначив про наступні якості, якими оволодіваємо при її формуванні: розуміння, співробітництво, самоаналіз, суспільна дія [53, с. 59].

Вчений із Канади, який також є і консультантом щодо питань з

медіаграмотності, К.Ворсноп вказував на те, що медіаграмотність є результатом медіаосвіти, вивченням медіа. Це навички аналізу, експериментування та, безпосередньо, створення медіа. Тобто, чим більше ми занурюємось і вивчаємо медіа, тим більше набуваємо медіаграмотність. Р.К'юбі, як американський науковець, вважає, що медіаграмотність виражається здатністю до аналізу, використання, оцінювання та передавання повідомлень у різних формах. Спираючись на американського вченого Дж.Поттера, можемо сказати, що медіаграмотність виявляється також і в здатності до контролю споживання масмедіа, легким орієнтуванням в медіасвіті, полегшеним пошуком потрібної інформації, уникненням шкідливих повідомлень [29].

Тож, можемо зазначити, що науковці сходяться на думці, що медіаграмотність є набутими навичками аналізу та оцінки медіа, і є результатом медіаосвіти.

Аналіз основних термінів Концепції впровадження медіаосвіти в Україні дає можливість розуміти медіаосвіту у закладі дошкільної освіти як елемент освітнього процесу, який включає в себе інформаційне забезпечення про медіа, виховання та навчання дітей за допомогою медіа та для медіа. Дане виховання та навчання здійснюється при спільній роботі обох вихователів, батьків та дітей [20, с. 14].

Якщо трактувати поняття «медіаграмотність», спираючись, знову ж таки, на Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні, то даний термін висувається складовою медіакультури, його компетентностями є користування інформаційною та комунікативною діяльністю, вираження себе та спілкування використовуючи медіазасоби, вдало здобута потрібна інформація, свідоме сприйняття та критичне трактування інформації, отриманої з різних видів медіа, також це уміння виокремлювати реальність від віртуальності. Зазначено і те, що одним із головних завдань медіаосвіти є сприяння формуванню різноманітних умінь, знань та навичок, що допоможуть ефективно, з користю та безпечно

використовувати медіа, а також формування медіаграмотності [20, с. 8]. Тож даний аналіз терміну «медіаграмотність» дає можливість трактувати дане поняття результатом медіаосвіти.

Деякі вчені зазначають, що медіаосвіта є процесом навчання та засвоєння медіаграмотності, а саме: здатності застосування, аналізування та оцінювання медійної продукції. Також низка дослідників вважають «медіаграмотність» основною концепцією медіаосвіти, бо саме з її допомогою з'являється можливість ефективно використовувати медіа продукцію.

Такий результат вбачаємо і у роботах В.Іванова та О.Шкоби, де, при аналізі підходів до визначення понять у сфері медіаосвіти, науковці визначають, що метою медіаосвіти є здобуття медіаграмотності, а медіаграмотність являє собою навички до аналізу та оцінювання медіа, здобуті під час навчання [14, с. 42].

Виділимо також думку А.Литвина, який вважає медіаосвіту процесом навчання, де використовуються матеріали та засоби масової інформації з метою досягнення медіаграмотності, тобто здатності критично сприймати медіаповідомлення [24, с. 30].

А педагог С.Гончаренко у своїй роботі підкреслив, що медіаосвіта має основне завдання - підготовка нового покоління до життя в інформаційних умовах, що відповідають сучасності, до сприйняття й осмислення різноманітної інформації та усвідомлення наслідків її впливу на розвиток особистості та психіку, тобто формування медіаграмотності [51, с. 203].

Медіаграмотність базується, перш за все, на усвідомленні впливу масмедіа на людину, на її особистість та суспільство у цілому. Також це уміння створювати власні, навіть найпрості, медіатексти, та навички розуміння та оцінювання їх змісту. Медіаграмотність виражається також у розумінні змісту медіа, аналізуванні та розумінні самого процесу масової комунікації.

Вчена Г.Онкович теж дотримується думки, що медіаграмотність є

результатом медіаосвіти, а медіаосвіта, в свою чергу, це – навчання і самонавчання усьому, що стосується медіа засобів. На її думку, медіаграмотність дає змогу з користю використовувати інформацію з телебачення, радіомовлення, відео, кінофільмів, статей та, загалом, просторів інтернету та допомагає збагнути, що вони дивляться чи читають і для чого. Г.Онкович також дає визначення поняттю «медіаграмотність» - це ті знання, навички та уміння, за допомогою яких люди вмiють проводити аналіз, критично оцінювати і створювати власні медіа різних типів, жанрів та форм; уміння усвідомлювати усі процеси роботи медіа та їх вплив на суспільство [34, с. 130].

У освітній галузі широко використовується ще термін «медіаосвітні технології», на який теж звернемо свою увагу. Є багато варіантів трактування цього поняття у науковій літературі. Т.Бешок, Г.Васянович та Л.Герганов розглядають медіаосвітні технології як метод організації освітнього процесу для підготовки ефективної взаємодії між дітьми та сучасними медіасистемами, що передбачає використання різних технологій: друк, аудіо, візуальність, комп'ютерні технології та інтернет [4, с. 112]. О.Бесова у своїй роботі зазначила, що медіаосвітні технології це використання різноманітних інформаційних технологій під час навчання, таких як писемні, друковані, цифрові та телевізійні [2, с. 2].

У роботі І.Сахневича знаходимо наступне трактування даного поняття, де медіаосвітні технології описується як система педагогічної діяльності з використанням мультимедійних засобів у навчальному процесі, створення власної медіапродукції та аналіз медіатекстів різних форматів відповідно до педагогічних цілей. Проте сам автор більш схиляється до того, що медіаосвітніми технологіями є технологічні процеси, що охоплюють всі додаткові дії, методи та способи організації освітньої діяльності, з використанням медіазасобів для формування медіакультури на всіх рівнях: медіакомпетентність, медіаобізнаність та медіаграмотність [44].

Є.Хріник у своїй роботі розглядає медіакультуру як суспільний феномен, що сприяє організації та розвитку медіаосвіти, а також створює відповідне медіасередовище для її існування, що дає можливість педагогам відповідати вимогам сучасності та застосовувати найвищі та найсучасніші техніку та науку [52, с. 248].

Дослідниці Л.Древняк та К.Суятинова у своїй статті зазначили, що медіакультура має взаємодію з соціально-культурним простором, включаючи дошкільну освіту. Місцем, де дитина проводить більшість часу є заклад дошкільної освіти, тому він слугує середовищем для навчання та розвитку дитини. Зазначили і те, що сучасні дошкільники інтенсивно взаємодіють з різноманітною інформацією [50, с. 179].

Тож, враховуючи все вищевказане, приходимо до висновку, що медіаграмотність є результатом медіаосвіти. Це, перш за все, уміння працювати з медійним простором, здатність формулювати медіа-потреби, пошук, підбір, оцінювання та інтерпретування результатів пошуку і створення власного медіа-продукту. Це навичка фільтрування інформації, розуміння, що саме тобі потрібно і для чого [46, с. 54].

У контексті дошкільної освіти медіосвітню технологію можемо описати як комплексну систему, спрямовану на певні цілі дій вихователів, дітей та їх батьків, що має на меті розвивати медіаграмотність у дітей дошкільного віку.

Медіаграмотність – це результат безперервної медіаосвіти та медіавиховних процесів в дошкільній освіті. Тут виникає потреба дати визначення поняттю «медіаграмотність дошкільна». Перш за все, це рівень обізнаності дитини дошкільного віку щодо медіазасобів, її навички пошуку інформації, а також здатність створювати та аналізувати найпростіші медіапродукти разом з батьками або вихователями, спираючись на вже сформовані цінності орієнтацій та застосовуючи критичне мислення з дотриманням культури медіаспоживання [22, с. 15].

Закладання основ медіаграмотності у дітей дошкільного віку базується на різних дослідженнях медіаосвітніх теорій та працях медіапедагогів, таких як Н.Баженова, М.Бахнін, А.Богущ, О.Волошенко, Н.Гавриш, А.Немирич, Г.Онкович, та ін. Науковці у своїх роботах розглядали медіаосвіту як засіб формування комунікативної культури у дошкільників; аналізували теорії, тенденції та проблеми медіаосвіти за кордоном і в Україні; досліджували теорії розвитку інформаційного суспільства, а також теорії розвитку особистості через діяльність та спілкування.

У дошкільному віці особливою перевагою є емоційність, пластичність сприйняття і здатність до інтенсивного засвоєння та обробки інформації. Враховуючи соціокультурну ситуацію, що склалася у нас в суспільстві, медіаосвіта є пріоритетним напрямком виховання дітей. Тому, особливо важливо усвідомити, що навчання дітей основам медіаграмотності має починатися саме в дошкільному віці. А враховуючи, що діти старшого дошкільного віку уже широко користуються такими видами медіатекстів як фото та аудіо, то доречним буде використання різноманітних медіазасобів для кращого формування медіаграмотності, таких як фотоапарат, ноутбук чи планшет. Таким чином і діти матимуть можливість створити власну, хоч і найлегшу, медіапродукцію: колаж, звуковий проект [28, с. 4].

Одним вагомим фактором, який впливає на дитину дошкільного віку, є медіасередовище, а вміння дошкільників користуватися медіа, використовуючи свій пізнавальний та соціокультурний потенціал є надзвичайно важливим. Одним із способів впливу на розвиток дітей цього віку є передача інформації та її відображення про світ, що оточує, у зрозумілому форматі. На сьогодні дитина сприймає світ так, як його представлять у медіа. Приблизно у шестирічному віці діти лише починають визнавати мультфільми як неправдиві та нереальні, до цього часу у них тільки йде розвиток здатності образно уявляти та проявляти фантазію [29, с. 251].

Тож можемо сказати, що за допомогою медіа дітям надається різноманітна інформація про світ, та пропонуються практичні приклади із життя та діяльності людей, які формують життєві цінності у дошкільників. Тому медіа є основним аспектом формування медіаграмотності у дітей [27, с. 4].

За словами Н.Литовченко, медіаосвіта має на меті досягнення високого рівня медіакомпетентності, також відомої як медіаграмотність. Це означає наявність навичок до експериментів, інтерпретування, аналізування, оцінювання та створення медіатекстів. Важливість розвитку саме у дошкільному віці медіаосвіти та медіаграмотності вчена виразила у декількох факторах:

1. Дошкільний вік є періодом під час якого відбувається становлення як фізичного, так і інтелектуального та психоемоційного розвитку.
2. Діти сучасності ще до моменту початку навчання в школі мають значний досвід сприйняття аудіовізуальної інформації: вони активно взаємодіють з комп'ютерами, телевізорами, звукозаписувальною технікою, користуються інтернетом, соціальними мережами, та володіють навичками спілкування за допомогою мобільних телефонів.
3. Діти, які постійно зіштовхуються з активно зростаючим потоком інформації, будь це виховна, навчальна чи медійна інформація, зазнають значних труднощів, коли їм потрібно застосувати пошукові навички, проявити інтелектуальну та пізнавальну активність, свою творчість, особистісну позицію та робити самостійну критичну оцінку отриманої інформації [25].

Роблячи аналіз поняття «медіакомпетентність», І.Кузьма у своїй монографії звернув увагу на роботу ДЖ.Поттера щодо цієї теми, який ідентифікував структуру медіакомпетентності. Він визначив три компоненти цієї структури:

1. Досвід. Чим більше досвіду у спілкуванні з медіа та реальним світом, тим більше потенціалу для розвитку вищого рівня медіакомпетентності.
2. Активне використання вже набутих умінь у медіасфері.
3. Готовність до самонавчання.

Даний підхід розвитку медіакомпетентності обов'язково слід забезпечити під час медіаосвіти дітей дошкільного віку, які можуть мати обмежений досвід у цій сфері. Врешті-решт, його можна застосовувати й до інших компонентів розвитку медіаосвіти, аби у дітей 5-6 років не виникало проблем в процесі формування медіаграмотності [23, с. 15].

У дітей дошкільного віку медіакомпетентність проявляється через здатність сприймати сюжети та розрізняти характерні засоби медіатекстів, що відповідають їх віку. Також вони можуть аргументовано висловлювати своє ставлення до обраної медіаінформації, яку вони споживають за допомогою медіаторчості та медійних ігор. Ці види діяльності є ключовими для розвитку медіаграмотності в цій віковій групі [26].

Висновки до 1 розділу

Проведений аналіз понять «медіакультура», «медіаосвіта», «медіаграмотність», «медіакомпетентність» підтверджує наявність взаємозв'язку між ними: медіакультура є найширшим терміном, до якого підпорядковується медіаосвіта. Результатом медіаосвіти є формування медіаграмотності й медіакомпетентності з використанням медіаосвітніх технологій.

Медіаосвіта – процес, під час якого формується та розвивається медіаграмотність. Це здатність ефективно працювати з різноманітною інформацією, створювати та розуміти медіатексти, володіти навчаннями використання сучасних медіакомунікаційних пристроїв, таких як гаджети та девайси. Це також уміння свідомо обирати медіаконтент та критично осмислити його.

Дошкільна медіаосвіта поєднує у собі два напрямки: розвиток творчого сприймання медіапродукції та навички створювати медіапродукцію самостійно (діафільми, мінікнижки, журнали, реклами-плакати). Ці напрямки сприяють формуванню у дітей мотивації щодо процесу медіаосвіти.

Медіаграмотність відіграє важливу роль для дітей дошкільного віку. Діти

оволодівають знаннями та навичками з ефективної взаємодії з медіазасобами, вчаться аналізувати отриману інформацію, зокрема і в медійному форматі, та давати їй критичну оцінку. Вчаться виражати свої думки та власні ідеї за допомогою фотографій, відео чи аудіо, таким чином йде розвиток творчості, креативності та навичка виразити свою індивідуальність. Тому розвиток медіаграмотності у цьому віці є важливим для подальшого стикання з медійним контентом. Правильно організована медіаосвіта дасть можливість дітям бути критичними та компетентними споживачами медіапродукції.

Старший дошкільний вік є напрочуд важливим для розвитку кожної дитини. Це саме той час, коли формуються важливі навички та вміння, а також здатність до критичного мислення та активізуються пізнавальні процеси. Діти цього віку вже широко користуються різними видами медіатекстів.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Стан досліджуваної проблеми в сучасному закладі дошкільної освіти

Державний стандарт дошкільної освіти України, а саме - Базовий компонент дошкільної освіти, є об'єднаним з медіаосвітою за різними напрямками, що охоплюють основну частину освіти. Ґрунтується на основних поняттях медіаосвіти та використовується для вивчення різних тематичних розділів, пов'язаних зі створенням медіапродукції: діафільми, мультфільми, відео, фото, аудіозаписи. Вивчення охоплює різні аспекти данної продукції, включаючи їх типи, жанрові особливості, структуру та ідеї. Такий підхід базується на систематичному вивченні матеріалів та дає можливість замінити традиційні форми для навчання на гнучкі тематичні блоки, які не мають обмежень. Основною метою таких занять є сприяння творчого розвитку дітей, шляхом виконання різноманітних творчих завдань, що спрямовані на розвиток вмінь аналізу та розкривання тексту [27, с. 4].

У рамках дошкільної медіаосвіти об'єднуються аспекти сприйняття медіа з

акцентом на творчість та розвиток власних умінь створення медіапродуктів: мінікниги, газети, журнали, відеоролики, медіапрезентації, діафільми з озвучуванням. Створення власного медійного продукту, з подальшим його використанням, є мотиватором для дітей дошкільного віку відносно медіаосвіти [27, с. 4].

Якщо звернутися до освітнього напрямку БКДО «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота», то можна побачити, що емоційно-ціннісне ставлення дитини старшого дошкільного віку виражається в інтересі до комп'ютера та цифрової техніки загалом, у бажанні приймати участь у дитячому медіасередовищі, а також прояві зацікавленості до розмірковувань під час комп'ютерних ігор, як навчальних, так і розвивальних.

Сформованість знань же проявляється в наявності уявлень про інформаційно-комунікативну та цифрову технологію як сучасний технічний засіб, що допомагає орієнтуватись у сучасному технологічно насиченому світі. У демонстрації розуміння належних їй вікових можливостей із застосуванням цих сучасних засобів навчання та уміння керувати ними, використовуючи периферійні пристрої, такі як клавіатура та миша (або тачпад). У показі знань щодо компонентів таких пристроїв (наприклад, монітор, системний блок, миша, клавіатура) і розумінні їх функцій. Також у володінні навичками пошуку та передачі інформації, обізнаністю з основними ресурсами мережі Інтернет та правилами поведінки в інформаційному світі. При необхідності дитина вміє захистити себе від інформаційної загрози, наприклад, видаляти чи блокувати небажану інформацію [1, с. 26].

Навички виражаються у здатності самостійно чи з допомогою дорослих вмикати та вимикати комп'ютер, використовувати його під час ігор, конструювань, моделювань та малювання. У вмінні шукати необхідну інформацію та свідомому споживанні медійного контенту. У здатності дотримуватись правил безпечного користування комп'ютерною технікою та у

керуванні своєю поведінкою під час онлайн-спілкування та іграх у комп'ютері. У прояві турботи про комп'ютерну техніку та здатності фільтрувати та обирати інформаційний чи розважальний контент, а також в умінні вчасно завершити роботу за пристроєм [1, с. 27].

Важливим, на нашу думку, є також пункт участі батьків, адже вони є найближчими дорослими для дітей, прикладом до наслідування, і мають безпосередній вплив на дошкільників. У БКДО зазначено, що батьківська підтримка відносно медіаосвіти полягає у наступному: перш за все, в усвідомленому та обмеженому використанні комп'ютерних засобів у діяльності старших дошкільників; у добірці програм з ігрової та пізнавальної діяльності, що спрямовані на навчання; у ознайомленні дитини з використанням комп'ютерних та медійних засобів у повсякденному житті; у створенні сприятливого середовища для розвитку цифрової та медійної грамотності; у поясненні правил поведінки в мережі Інтернет та за комп'ютером [1, с. 27].

Також БКДО має напрям «Мовлення дитини. Основи грамоти» де зазначено, що дитина старшого дошкільного віку повинна мати інтерес до друкованих текстів, може розрізнити усну і письмову мову, розповідь чи друковані тексти, а також мати здатність формувати речення з правильною послідовністю слів у реченні [1].

У навчально-методичному посібнику «Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти» автори достатньо широко розкривають інформацію щодо навичок дітей старшого дошкільного віку відносно медіа. Вони зазначають про наступні уміння та знання зі сфери медіа та інформаційного простору дітей, які чітко відповідають БКДО і чинним програмам, а саме: діти обізнані, що інформація може мати різноманітні форми, мають уявлення про відмінності між ними. Їм відомо, що є багато джерел інформації, таких як мережа Інтернет, телевізор, книги, радіо, а також вміють користуватися цими джерелами для пошуку інформації [27, с. 5]. Розуміють,

коли їм потрібна поміч від дорослого для отримання необхідної інформації, а також усвідомлюють, що інформація може мати такі недосконалості як неповнота, неправильність та неточність.

Варто зазначити і те, що діти здатні висловити свою думку щодо власних інтересів, що стосується засобів масової інформації: книгу, відео чи гру. Розпізнають примітні особливості свої й найближчого середовища – вміють розпізнати схожі об'єкти чи предмети, а також відрізнити себе від іншого на фото чи відео за волоссям чи зростом, водночас, можуть відмовити в участі знімання себе на відео чи фото, не маючи на це бажання. Діти розуміють, що всі герої мультфільмів вигадані і не є реальними істотами. Знають, що є різні методи обміну інформації за допомогою пристроїв технології: записати голосове повідомлення, відеоповідомлення, зробити фото і зберегти його на комп'ютері, подивитися новини по телевізору чи прочитати їх на смартфоні; обізнані щодо медіазасобів, якими можна створити медіа: фото, аудіозапис, відео чи малюнок. Вміють фільтрувати розважальний контент та пізнавальний, а також вільно висловлюють власну думку щодо певного медіатвору, та здатні вказати гарна чи погана поведінка героя мультфільму чи літературного персонажа [27, с. 7].

Дуже корисним є і те, що автори надають інформацію щодо методичних підходів та організації занять з медіаосвіти. І одним таким методичним підходом в ЗДО є інтегрований підхід, що забезпечує поєднання двох компонентів: по-перше, застосування різних медіа засобів та матеріалів, по-друге, мета медіаосвіти, завдання та самоаналіз. А також поза навчальним процесом можна застосовувати і парціальні програми, для кращого формування медіаграмотності у дітей дошкільного віку [27, с. 9].

Щодо занять, то вони мають відповідати конкретному віковому періоду та спрямовуватися на порівняння різних медіаформатів, а також їх розуміння через прослуховування, створення власних фото чи відео, через анімацію та ін. Таким

чином, це допомагає вихователю зробити медіаосвіту для дошкільників більш ефективною. Також важливо у проведенні занять спрямованих на формування основ медіаграмотності дітей, щоб дидактичні завдання, пов'язані з медіа, які інтегруються у навчання, були сформульовані таким чином, щоб було сприяння ефективної взаємодії між усіма учасниками навчального процесу на індивідуальному (медіакультура та її розвиток) та груповому (взаємодія груп) рівнях. Поступове впровадження медіаосвіти в дошкільну освіту доцільно починати з розвитку вміння сприймати медійні тексти, активізувати увагу, зорову пам'ять та різні види мислення, особливо критичного.

У старшому дошкільному віці доцільно на заняттях познайомити дітей із процесом створення анімації. Під час таких занять діти повинні навчитися як зробити з авторської ідеї план роботи. Вивчають різні види анімації: мальовану, з технікою перекладання, комп'ютерну чи натуральну (лялькова чи з допомогою пластиліну), вчать здійснювати монтаж та озвучку фільму з необхідними емоціями. Тут автори пропонують для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку використання творчих вправ, таких як «Німе кіно» чи «Озвуч відео» - на початку навчання діти переглядають частину знайомого їм мультфільму без звуку, а після роботи в групах озвучують її самостійно, пояснюючи, чому саме такі емоції були передані. Надалі можна використовувати і частини для перегляду, що зовсім не відомі дітям.

Ще одним важливим компонентом медіаосвіти, як зазначають автори, є застосування книг на заняттях у ЗДО. Це, перш за все, робота з текстом та ілюстраціями, адже медіаграмотність це, насамперед, навичка працювати з медіатекстом. Таким чином, вихователь сприяє розвитку у дітей критичного мислення, аналізу та сприйняття прочитаного, а також формує вміння розрізняти правдиву інформацію від недостовірної та навчає перевіряти отриману інформацію на достовірність [27, с. 11].

Звертаючись, знову ж таки до БКДО та орієнтуючись на напрям «Дитина

у природньому довкіллі», автори пропонують залучити дітей до фотографування рослин та спостерігати за їх ростом. Це надасть можливість залучати дітей у процес створення діафільмів. У рамках освітніх напрямків «Дитина в соціумі» та «Мовлення дитини» під час ознайомлення з різними професіями, що пов'язані з медіапродукцією, необхідно надавати творчі завдання, наприклад, взяти інтерв'ю, що дають можливість дітям відчувати себе тим самим робітником медіа: журналіст, фоторепортер, режисер, телеведучий [27, с. 13].

Якщо взяти програму «Парціальна програма з медіаосвітньої діяльності «Медіадошкільник» для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя), то в самому початку автори визначають її актуальність як потребу не тільки підготовки старших дошкільників до життя в сучасному інформаційному суспільстві, а й досить важливим вважають закласти основу комунікативних здібностей, творчості, критичного мислення, спілкування та самовираження з використанням медіа. Також дана програма передбачає творчий підхід в медіаосвіті для дітей старшого дошкільного віку, а також інноваційність та неповторність [28, с. 6].

Завдання передбачають відповідно до вікової категорії дітей познайомити з основними поняттями медіаосвіти, а саме: медіа, інформація, медійні пристрої, джерела інформації; передбачають і створення власних простих медіа з участю дорослих. Не пропускається і робота з навчанням роботи з комп'ютерами під час застосування навчальних чи ігрових програм, а також для пошуку необхідної інформації. За програмою, важливо показати усі можливості медійних засобів, що знадобляться у повсякденному житті, під час спілкування та відпочинку, а також закласти уявлення про те, що медіа буває різним, а інформацію, отриману з нього необхідно перевіряти на достовірність та пояснювати як безпечно користуватися медіазасобами з дотриманням правил безпеки. Таким чином, парціальна програма забезпечує закладання основ

медіаграмотності та створення умов для освоєння неї старшим дошкільником [28, с. 7].

Автори рекомендують використовувати програму в двох напрямках:

1. Надання знань дітям щодо медіа.
2. Самостійна діяльність дітей із застосуванням набутих знань.

Цікавим вважаємо те, що у даній програмі є приклад роботи, яку можна використовувати для дітей старшого дошкільного віку для формування медіаграмотності, а саме: формування мовленнєвої компетентності, критичного, логічного та рефлексивного мислення; уміння аналізувати та створювати власні прості медіапродукти. Для цього радять застосовувати: ігри з медіаосвіти; розвивальну методичку Т.Піроженко «Мультибус»; ознайомлення з навколишнім довкіллям за допомогою телебачення; мультиплікацію; журналістику; фотографії [28, с. 11].

У Комплексній програмі розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку “СОНЯШНИК” Л.Калуської про медіаосвіту не так багато інформації. Є лише два розділи, де згадується формування знань про медіа у дошкільників. У розділі «Розвиток і виховання розуму» знаходимо невелику інформацію щодо медіаосвіти старших дошкільників, а саме: поповнення знань про медіапредмети, такі як комп’ютери, телевізори та навчання безпечному поводженню у медіасередовищі [15, с. 124].

А у розділі «Мовленнєво-комунікативний розвиток: Зв’язне мовлення. Художня література та фольклор» зазначено, що дітей шостого року життя навчають складати власні розповіді на різну тему: власний досвід, тема вихователя, за фото чи картинками, розповіді-етюди тощо. Також вказано, що діти цього віку навчають переказувати переглянуті мультфільми, фільми, вистави або почуті казки та оповідання, водночас, формуючи вміння до власних висловлювань та суджень про ті чи інші вчинки героїв: добрі, погані.

Ознайомлюють з різними типами книг: книжкою-ширмою, книжкою-іграшкою, книжкою-розмальовкою, з твердою чи м'якою обкладинкою. Також знайомляться з казками, віршами та оповіданнями українських поетів та письменників, та вчать роботи з текстом в подальшому [15, с. 121].

У програмі «Дитина» є розділ «Комп'ютерна грамота», що має три квартали, кожен з яких передбачає певні освітні завдання. У першому кварталі це: формування у дітей уявлень про сучасні технічні засоби, насамперед про комп'ютери, та галузі їх застосування. Закласти уявлення про програми, з якими може працювати дитина старшого дошкільного віку: Word, Paint, Imagine (перегляд фото), KMPlayer (перегляд відео) та знати розположення цих програм на робочому столі.

У другому кварталі передбачається закладання елементарних навичок роботи з графічним редактором Paint, а саме: відкривання програми та розпізнавання основних інструментів для роботи (олівця, пензля та гумки), також уміння обрати потрібний інструмент для виконання завдання, ну і, звісно, створення простих малюнків. Також передбачається ознайомлення із клавіатурою та її клавішами.

Третій квартал – формування елементарних умінь роботи у програмі Word. Це уміння знайти і надрукувати потрібну цифру, літеру, власне ім'я чи найлегше слово, а також змінювати кольори та розміри шрифту. Ознайомити з мережею Інтернет та електронною поштою, дати уявлення про правила безпечного користування ними. А також розвивати теоретичне мислення під час взаємодії з вищезазначеними програмами [7, с. 268].

У розділі «Мовлення дитини» інформації по темі вкрай мало. Зазначено, що необхідно дітей старшого дошкільного віку підштовхувати до переказу літературного тексту, розвиваючи при цьому мовленнєву та пізнавальну активність. Тобто, це робота з текстом, аналізування інформації та осмислене її відтворення, що є важливою навичкою для формування медіаграмотності [7, с.

213].

Якщо звернутись до розділу «Літературна скринька», то можна знайти інформацію щодо необхідності проведення з дітьми старшого дошкільного віку літературно-художнього заходу з прослуховуванням творів через аудіозапис та з переглядом фільмів чи відео, що теж стосується і медіаосвіти [7, с. 243].

У програмі «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку мало інформації про медіаосвіту у закладі дошкільної освіти, проте в трьох розділах все ж згадується формування деяких медіа навичок. У розділі «Мовленнєва діяльність: монологічне мовлення» вказується, що дітей у старшій віковій групі необхідно навчати будувати зв'язні монологічні висловлювання різних за типом, куди входить сюжетна розповідь за картинками, розповідь-опис сюжетної картини, ілюстрації, малюнку чи предметної картинки, а також розповідь-судження (оцінка), розповідь-міркування та розповідь-пояснення, що використовуються і під час формування медіаграмотності. Зазначено і те, що необхідно породжувати інтерес до різноманітних видів мовленнєвої діяльності з використанням сучасного засобу спілкування [35, с. 19].

Розділ «Художньо-естетичний розвиток», на нашу думку, є достатньо цікавим, бо в ньому авторка надає такі рекомендації щодо використання медіа: обираючи мультфільм надавайте перевагу українській озвучці з помірним темпом мовлення та чіткою вимовою. Звертайте увагу на гуманність змісту, розвивальну спрямованість, а також де персонажі мають естетичний, цікавий та креативний зовнішній вигляд. Не залишайте дитину сам на сам з мультфільмом – дивіться разом, обговоріть переглянуте, жартуйте з комічних вчинків персонажу, танцюйте під пісні. Щодо аудіотеки вдома, то непогано було б слухати разом з дитиною лаконічні та легкі у розумінні твори, соло та хор. Вітається щире вираження своїх емоцій під час спілкування, заохочуючи дитину до ініціативи [35, с. 53].

У напрямі «Досліди та експерименти» йде мова про важливість

формування у дитини старшого дошкільного віку уявлень про можливість фіксування результату дослідно-експериментальних робіт за допомогою малюнків, фото та відео [35, с. 15].

Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина» цікава наявністю інформації про створення у закладі дошкільної освіти розвивального середовища. Важливим для нас є саме художні засоби, що включають в себе фото, фотоальбоми, ілюстрації, картини, музичні твори різних жанрів, а також діафільми та відео [16, с. 19]. Також вказується, що необхідно при колективній творчій роботі залучати дітей створювати відеофільми про нашу країну, природу, які потім можна продемонструвати рідним чи друзям, що теж є шляхом до формування медіаграмотності [16, с. 42].

Автори також наголошують про необхідність залучання дошкільників до літературних творів та творів мистецтва, і обов'язково після прослуховування того чи іншого, після перегляду фільму чи відео, після прослуховування музики та пісень у дітей виникали певні емоції і вони не були байдужими [16, с. 62].

Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» має лише один розділ, що містить хоч якусь інформацію стосовно формування медіаграмотності. У розділі «Зв'язне мовлення: монологічне мовлення» зазначається, що має місце розвиток умінь власного висловлювання щодо ставлення та надання своєї оцінки мультфільму, картинці, ілюстрації. Дитина старшого дошкільного віку також повинна вміти складати розповіді-описи за сюжетними картинками, передавати зміст вже почутої казки чи побаченого мультфільму [3, с. 231].

Програма розвитку дитини від народження до шести років «Я у Світі» має освітню лінію «Комп'ютерна грамота», що містить достатньо інформації щодо дітей старшого дошкільного віку та медіаосвіти. У ній є опис вікових можливостей старших дошкільників, які живуть в сучасному світі з високою

інформатизацією суспільства. Вони розуміють, що комп'ютери є важливим інструментом сучасності, які необхідні для обробки інформації. Також вказується, що з присутністю дорослих дитина навчається елементарним умінням та засвоює знання з використання комп'ютерів, що напряду пов'язане із формуванням медіаграмотності.

Міститься інформація і щодо того, що працюючи з комп'ютерами дитина краще адаптується до інформаційного суспільства та життя у ньому, а також це сприяє розвитку пізнавальної діяльності та життєвої компетентності. Не менш важливим є і те, що з наявністю навичок роботи за комп'ютером у дитини старшого дошкільного віку відбувається формування передумов мислення теоретичного та здатності самостійно осмислено обирати способи дій [54, с. 379].

У кінці старшого дошкільного віку показниками компетентності дітей є: наявність уявлень про інформаційну технологію та комунікаційну технологію як потребу сучасності, а також про великі можливості такої техніки як комп'ютер; вміє вмикати комп'ютер та обирати потрібну програму, може їх описати (Skype, Paint, Word), виконує необхідні завдання самостійно; розуміє, що комп'ютер є важливим для поповнення власних знань, розвитку умінь, самостійності, вправності та кмітливості, і, відповідно, дитина має інтерес до ігор з навчальним чи розвивальним змістом [54, с. 381].

Підсумовуючи всі проаналізовані програми, хочемо сказати, що у формуванні медіаграмотності надзвичайно важливою є участь дорослого: вихователя чи батьків. Їх ціль – допомагати дітям виробити адекватний орієнтир відносно медіа як елементу сучасного світу і життя уцілому, опанувати особливості медіареальності та зменшити її негативний вплив на дошкільників. Адже медіаосвіта це про підготовку дитини до взаємодії з різними видами медіа, отримуючи лише позитивний розвивальний вплив.

2.2. Методичні засади формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку

Формування медіаграмотності у старших дошкільників є достатньо складним процесом, для якого необхідне застосування різних методик та завдань, відповідно до теми.

На сьогодні через медіа подається різнобічна інформація про світ, зокрема про людей, їх діяльність, наочні зразки певних стилів життя, а також формуються життєві цінності дошкільника. Тому, можемо сказати, що від способу подачі медіа залежить як дитина сприйматиме світ, тож дорослий не вчить, а допомагає осягненню цього світу, насамперед, навчаючи аналізувати інформацію, що надходить.

Методика дошкільної медіаосвіти є інтегрованою в освітні напрямки Базового компоненту дошкільної освіти та спрямована на вивчення ключових

понять медіаосвіти, тематичних розділів, що пов'язані із створенням медіапродукції: діафільми, мультфільми, відео, фото, аудіозаписи ін. До аналізу включаються їх види та жанрові особливості, структура та ідеї, що лежать у їх основі. Також дозволяє перетворити традиційне заняття на вільний тематичний блок, на якому можна застосувати різні творчі завдання. Методика сприяє поєднанню творчого сприйняття медіа з розвитком умінь створювати власні медіапродукти, такі як лепбуки, мінікнижки, відеокнижки, журнали, рекламні відеоролики, плакати, медіапрезентації та діафільми з озвучуванням. Створюючи власний медіапродукт, дошкільник формує продуктивну мотивацію до медіаосвітнього процесу [1].

Інформаційне та освітнє середовище ЗДО охоплює різноманітні технологічні засоби: комп'ютер, комунікаційний канал, база даних; також різні форми взаємодії, що дозволяють вирішити завдань у сфері навчання та розвитку, за допомогою комунікаційно-інформаційних технологій. Дані технології використовують у сучасному ЗДО і для адміністративної діяльності, освітньої діяльності та безпосередньо на заняттях.

Сучасний медіапростір є доволі широким для дітей старшого дошкільного віку, вони активно використовують мережу Інтернет, дитячу літературу та пресу, грають у відеоігри, користуються фотографіями, телевізором, комп'ютером, дивляться фільми, мультфільми та відео, а також слухають музику.

Вплив медіа на дошкільників можемо поділити на позитивний та негативний. До негативного впливу відносимо той медіаконтент, що пропагандує поведінку, що є антисоціальною, неповагу та жорстоке відношення до людей, демонструє зневажливість до дорослих та подає неправдиву інформацію. Адже через потік неправдивої інформації у дітей зменшується рівень критичного мислення. Вони втікають у віртуальний світ та втрачають

відчуття Я-реального, а також розвиток усіх психічних процесів може відбуватися із затримкою.

До позитивного впливу відносимо медіа, що формує у дошкільників нові навички, знання та сприяє розвитку критичного мислення, креативності і правдиві уявлення про світ.

Позитивний напрямок сприяє вихованню креативного мислення, дитина проходить тривалий шлях від наївної співучасті у зображуваних подіях до складніших форм свідомого сприйняття.

За використанням вебсайтів вихователі мають змогу застосовувати інтернет-технології, на яких є різноманітні видання у електронному форматі: дитячі книжки та журнали, довідники, а також відео, музика, дитячі пісні, фільми та мультфільми, які можна активно використовувати у навчанні та розвитку дітей дошкільного віку. Основною перевагою використання інтернет-технологій полягає у можливості поєднувати електронний текстовий матеріал з аудіо- та відеоматеріалами. Інтернет-ресурси легкі у доступі, тому їх можна використовувати у будь-яких потрібний момент, не обмежуючись часом чи місцем. Однак для взаємодії з дошкільниками необхідно особливо уважно обирати дитячі інтерне-ресурси [22, с. 50].

Пропонуємо переглянути декілька цікавих сайтів з медіаконтентом для дітей старшого дошкільного віку, який не буде шкодити, а навпаки, буде корисним. Перший сайт, на який варто звернути увагу - YouTube Kids . Це вебсайт, який був створений спеціально для дитячої аудиторії. Зручним є те, що сайт містить функцію батьківського контролю, фільтрування відео та наявність куратора вибору змісту, тому недоцільні відео для перегляду дітей відповідного віку не будуть показуватись.

Для кожної дитини можна створити окремий профіль, де в залежності від її віку, буде пропонуватися відповідний контент: мультфільми, відео з дитячими піснями та поробками. Якщо дорослий помітить небажане відео – легко може

його заблокувати або відправити на перевірку сайту.

Також є можливість вимкнути функцію пошуку, тоді дитина не зможе шукати будь-які ролики самостійно, у її розпорядженні будуть лише ті відео, що є перевіреними, або відібрані дорослим.

YouTube Kids містить декілька категорій: навчання, шоу, музика, цікавинки. Є також застосунок, який легко можна завантажити на пристрій [55].

Платформа розвитку дошкільнят НУМО, що містить каталог матеріалів насичений величезною кількістю завдань для дітей дошкільного віку: каталоги, комікси, асоціативні картки, дитячі книжки, набір розмальовок, брошура-практикум «Твоя книга креативності», унікальний театр ляльок із відеоінструкцією, розвиваючі ігри. Величезною перевагою даної платформи є категорія для дошкільників «Розвиток та розваги», що містить перелік корисних мультфільмів, відео та платформ. Матеріали можна використовувати в електронному вигляді або роздрукувати за потреби й можливості

На нашу думку, платформа НУМО є джерелом корисного медіа впливу на старших дошкільників, адже використовуючи все вищезазначене, діти формуватимуть різноманітні навички, здобуватимуть нові знання, поглинаючи цікавий та корисний медіаконтент [37].

Сайт «Дерево казок» представляє собою збірку різноманітних казок, які можна слухати онлайн, дивитися відео або просто читати. Окрім цього, сайт насичений і іншими видами робіт, таких як: розмальовки відповідні різним казкам, розваги, що включають різноманітні завдання, рубрика відомостей про казкових героїв, а також блог та комікси. Сайт є зручним у використанні і точно буде корисним для дитини старшого дошкільного віку, адже розвиватиме навички слуху, увагу, креативність, творчість та пам'ять [43].

Сайт «Пустунчик» - сайт, де можна знайти цікаві завдання, ігри, фільми, мультфільми та аудіотеку для дошкільників. Також тут є графа «Творчість», де є багато варіантів саморобок для дітей, уроки малювання, стінгазети, і навіть

рецепти. Сайт зручний у використанні і насичений корисною інформацією, що точно буде корисним для дітей [41].

Також хочемо надати інформацію про декілька додатків, які будуть не менш корисними для дітей дошкільного віку. Додаток «Хто в горах», розрахований на розвиток наймолодших користувачів. У ньому захоплює подорож у Карпатські гори, у яких дідусь Іван та його тваринки проводять дітей крок за кроком у світ відкриттів. Таким чином, діти досліджують тварин, вивчають їх назви, що вони їдять та як звучать, а також вчаться логічно відповідати на питання. Величезною перевагою є і те, що у додатку можна регулювати час гри, тобто батьки можуть контролювати тривалість гри за допомогою «батьківського контролю». Коли термін гри виходить – всі звірятка лягають спати і дитина не засмучується, що їй треба завершити гру. Крім того, важливо відзначити, що гра не просто перекладена на українську мову, а є повністю українською [10].

Додаток «Всяка музика» є українською грою-караоке, що розрахована на дітей від 3 до 6 років. Містить найвідоміші українські народні пісні, що були озвучені у новому сучасному виконанні Андрієм Кузьменко. Кожна пісня є окремим захоплюючим світом з чарівними персонажами, цікавими анімаціями, схованими деталями, які треба знайти, та завданнями, які діти мають виконати. Особливостями гри є безпосереднє вивчення пісні у режимі караоке, наочна демонстрація завдань, розвиток логічного мислення, тренування пам'яті, а також наявність «батьківського контролю», де батьки зможуть контролювати час проведений дитиною за грою [8].

Додаток «Зайняті колеса: Міський автобус» - гра для дітей старшого дошкільного віку, що розвиває логічне мислення та знайомить дітей з правилами дорожнього руху. Мета гри – провезення автобусу через місто по відповідному маршруті через різні дорожні знаки та труднощі. Таким чином, діти досліджують карту міста, виконують місії, вивчають правила дорожнього руху,

розвивають орієнтацію у просторі, логіку, виконують завдання на асоціацію за кольором та малюнком [9].

Найпоширенішими видами медіа, що застосовуються у закладі дошкільної освіти для роботи зі старшими дошкільниками можемо назвати фотокартки, листівки, книжки та ілюстрації, відео- та аудіозаписи, аудіоказки та звичайні казки, музичні твори.

Методичні підходи до формування медіаграмотності сприяють вирішенню таких завдань, як: сформувати елементарні математичні уявлення; сприяти розвитку навичок аналізу та синтезу просторово-часової реальності; ознайомити з навколишнім світом та розширити кругозір через вивчення різних видів і жанрів медіа; вивчити сучасні медіатехнології та розвинути медіасприйняття, включаючи здатність сприймати медіареальність та розуміти почуття і думки автора відповідного твору; розвинути аналітичні уміння, пов'язані з прогнозом впливу медіатекстів; розкрити розвивальний і виховний потенціал медіакультурних творів у ЗДО; розвинути навички інтерпретації медіаповідомлень;

Р.Кондратенко виокремила певні методи та форми роботи вихователів з дошкільниками:

- прослуховування художнього твору і подальше програвання його сюжету;
- аналіз малюнків та створення власного художнього твору;
- пошук відповідей та здобуття нових знань;
- створення власних медіапродуктів, таких як журнал, газета, листівка та інше.

Також Р.Кондратенко підкреслює важливість таких форм взаємодії з дітьми старшого дошкільного віку:

- обговорення та створення ігрових ситуацій, що імітують сюжет переглянутого мультфільму;
- прослуховування музичних композицій;
- озвучка діалогу між героями казки чи мультфільму;
- виготовлення фотогазети та фотофільму;
- створення власного анімаційного фільму з малюнків [22, с. 50].

Є і певні критерії та показники сформованості медіаграмотності у дітей, які доцільно виокремити:

- мотиваційно-ціннісний (розуміння необхідності медіаосвіти та розрізнення моральних та етичних цінностей і суджень, враховуючи позитивних та негативних героїв та оцінки їх дій);
- діяльнісно-креативний (оволодіння базовими навичками роботи з комп'ютером; творча активність при створенні медіапродукту; уміння створювати дитячу газету, малюнок, комікс та лепбук; уміння обмежувати себе у часі користування гаджетом);
- пізнавально-комунікативний (розуміння різних типів медіа та їх ролей; освіченість щодо вибору джерел інформації; здатність розрізнити достовірні факти та недостовірні; знання правил безпечної поведінки при користуванні медіа);
- емоційний (виявлення позитивних емоцій під час роботи з медіапродукцією та занять із медіаграмотності) [22, с. 68].

Не можемо не зазначити, що провідною діяльністю дітей дошкільного віку є ігрова діяльність. Тому, вважаємо доцільним поєднання ігор та медіа для формування медіаграмотності у старших дошкільників. Наприклад, кожна дитина в тій чи іншій кількості дивиться мультфільми, сприймають поведінку

героїв, черпають інформацію, поповнюють словниковий запас. Таким чином, мультфільми легко можуть стати основою для рольової чи драматизованої гри, де діти самостійно обирають необхідну поведінку персонажа, дають оцінку його діям. Такі ігри можна цілком вважати інструментами для розвитку соціальних навичок та моральних якостей [48].

Тож старшим дошкільникам можна запропонувати зіграти в гру «Режисери фільму – знімаємо фільм», де діти переглянувши той чи інший фрагмент мультфільму, аналізують його, обговорюють і закінчують його так, як вважають правильним, тобто «відзнімають» кінцівку мультфільму. Доречною тут буде і гра «Створюємо комікс», де з використанням відповідних картинок з переглянутого мультфільму діти викладають їх з правильною послідовністю кадрів [28, с. 39].

При індивідуальній роботі з дошкільниками також можна використовувати мультфільми з виховною або розвивальною метою. Це можуть бути мультфільми про жадібність та доброту, страхи та сміливість, хвалькуватість та працелюбність. Адже поведінка персонажів із мультфільмів зачасту є наслідуючими для дітей такого віку. Для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку можна використати творчу вправу «Озвуч мультфільм». Переглянувши уривок мультфільму без звуку, діти мають озвучити його самостійно повторно увімкнувши той же уривок. Далі обговорення, чому саме такі емоції та текст вони використали, після чого – переглянути оригінал та порівняти, на скільки влучно була виконана озвучка [27, с. 15]. Добірку мультфільмів для дітей старшого дошкільного віку відображено у додатку А.

Старшим дошкільникам вже знайома і така робота, як створення діяфільмів чи мультфільмів відповідно до сюжету казки. Це може займати різку кількість часу: від години до місяців. Можна користуватися певним алгоритмом роботи: після ознайомлення з казками та її обговорення діти переходять до

самостійного розфарбовування ілюстрацій-розмальовок, які попередньо вихователь знайшов у мережі Інтернет; найцікавіші та найгарніші вже розмальовані ілюстрації відбирають для створення діа- чи мультфільму; розташовують обрані ілюстрації у тому порядку, в якому розгортається сюжет; діти старшого дошкільного віку самостійно обирають музику, серед запропонованих вихователем мелодій, яка найкраще пасує до тих чи інших сюжетних ліній майбутнього діа- чи мультфільму; вихователь допомагає дітям з монтажем ілюстрацій, які були відскановані чи сфотографовані, додає музику та ефекти анімації.

Серед усіх медіатехнологій, мультиплікаційні фільми залишаються найбільш популярними для дітей дошкільного віку. Вибір мультфільму та правильне його сприйняття залежить від вихователя. Саме він має наперед продумати ситуацію, щоб спілкування зробити комунікативною проблемою. Це дозволить не тільки запам'ятати дошкільникам нові слова, а й створює можливість для діалогу дитини та героя.

Найзахоплюючою формою включення дошкільників у діалог з монологом є обговорення змісту мультфільму. Сюжет мультфільму являє собою типові життєві ситуації, які діти спостерігають у повсякденні під час спілкування із суспільством. У них відображені соціальні норми, модель поведінки та правила. Таким чином, діти можуть відтворювати сюжети, враховуючи як можна діяти в тій чи іншій життєвій ситуації.

Переглядаємо мультфільм 15 хвилин, далі 5 хвилин короткого словесного опису або бесіди за змістом. Після чого можна застосувати інші види мовленнєвої роботи за сюжетом, такі як активізація словників дітей, складання речення із запропонованими вихователем словами, а також синонімічного ряду. Дана робота теж проводиться біля 5 хвилин. Таку форму роботи як «стоп-кадр» чи «відеоряд» можемо провести на наступному занятті, використовуючи наступні методи:

- відповідь на питання;
- озвучка сюжетів;
- коментар;
- застосування слова не у прямому, а у переносному значенні;
- використання пісень та загадок;

На завершальному занятті роботи з мультфільмом, необхідно активізувати мовлення та активність кожної дитини: просимо задати питання вихователю по змісту мультфільму, чи, навпаки, вихователь просить пофантазувати з сюжетом і дати відповіді на питання «як би закінчився мультфільм, якби...?», «що було б, якщо...?» і т.д.

Зазначимо, що важливим завданням вихователя є правильний вибір мультфільму для подальшої роботи з дошкільниками. Враховуючи це, розглянемо декілька критерій, як необхідно враховувати:

- відповідність віку дітей;
- емоційну та мовленнєву насиченість;
- динаміку та жвавий розвиток подій;
- яскраві та унікальні герої;
- виклик позитивних емоцій від головного героя, бажання його наслідувати;
- зв'язок змісту з реальним життям [18, с. 18].

Зазначимо і те, що якщо перегляд дитиною мультфільмів є неконтрольованим – це сформує у неї викривлення картини світу, адже в основному, діти надають перевагу негативному персонажу, переймають його поведінку та вчинки. Тому з дошкільником і важливо організувати цільовий перегляд мультфільму, який буде коментуватися, обговорюватися та проводитиметься аналіз усіх персонажів: їх поведінки та вчинків. Формуючи

уміння аналізу мультфільмів чи медіатекстів загалом, варто звернути увагу на те, як відобразили характер та риси персонажів, їх поведінку, зовнішній вигляд, як розгортається сюжет і як пов'язуються між собою частини [27, с. 14].

Таким чином, включення медіатексту, зокрема мультфільму, у навчальний процес ЗДО є раціональним підходом до впливу на формування світогляду дитини, нових навичок та її розвитку, за умови правильного підбору медіаконтенту вихователем.

А такий вид медіа як телебачення для дітей старшого дошкільного віку є способом зануритися у світ, пізнати його та отримати певну кількість нової інформації. Як і в усіх медіа, телебачення має як позитивну, так і негативну сторону. Наприклад, якщо правильно підібрати телебачення, яке буде дивитися дитина – є можливість, що вона і не піддаватиметься негативу, а навпаки, формуватиме характер, особистість, і навіть погляди на життя, а також воно даватиме можливість пізнати важливу інформацію про навколишній світ і суспільство, сприяти соціальному, емоційному та когнітивному розвитку.

Пропонуємо детальніше розглянути позитивну сторону впливу телебачення на дітей:

По-перше, навчання. Є багато пізнавальних передач, де старші дошкільники можуть черпати для себе пізнавальний контент, розвивати своє мовлення і, навіть, вивчати іноземну мову. Також діти стають більш проінформовані і стежать за оновленням нових технологій і їх використанням.

По-друге, культура та творчість. Є культурні програми, програми про подорожі, вивчення культури свого та інших народів, а також подорожі до кожного куточку світу. Вивчення різних видів музики, ознайомлення з театром, мистецтвом. Все це сприяє соціальному розвитку у дошкільників, розвитку толерантності, фантазії, креативності, творчості, формує нові знання. Зазначимо і те, що при перегляді передач, у дітей розвивається незалежність і

нестандартність мислення.

По-третє, розваги. При перегляді різних видів розважальних шоу у дітей активно розвивається уява та фантазія. Якщо це програма про спорт (гра у м'яч, біг, стрибки), то вона може викликати бажання до заняття спортивними іграми.

Негативною стороною впливу можна вважати наступне:

1. Витрачання часу. Якщо батьки не контролюють час, який дошкільник витрачає на перегляд телебачення, це можуть бути години. Таким чином, втрачається можливість безпосередньому вивченню навколишнього світу в реальності, спілкуванню з друзями та рідними, читанню казок, малюванню, спортивних ігор – тобто у дитини спостерігається низька продуктивність.
2. Погана поведінка. По-перше, якщо дитина багато часу проводить за телебаченням – це може спровокувати у неї такі риси поведінки як негативізм, агресію та застосування насильства. По-друге, діти часто беруть приклад з телегероїв, і, частіше за все, ці герої є негативними.
3. Низька самооцінка. Загалом, по телебаченню показують ідеальну картинку світу, ідеальне життя, ідеальних людей, що може наштовхнути старших дошкільників на виявлення невідповідності з реальністю, що спровокує зниження самооцінки.
4. Програми, що не відповідають віку. Часто діти не розуміють, що поглинають інформацію, яка не відповідає їх віку, тому тільки негативно впливає на їх емоційний та психологічний стан [5].

Допускається перегляд розважальної телепередачі, мультфільму чи діяфільму, але не більше одного разу на день. Тривалість перегляду для старших дошкільників не має перевищувати 30 хвилин [33].

Тож, можемо сказати, що між дошкільником і телебаченням має бути

обов'язково присутній дорослий, його контроль вибору телепрограм та фіксація часу, проведеного за медіа, а також допомога у аналізі побаченого. Тому що надзвичайно важливим є те, щоб дитина старшого дошкільного віку вела активний образ життя, досліджувала, розвивалася, спілкувалася, навчалась в реальному житті, не замінюючи його медіапродукцією. Необхідно, щоб діти дошкільного віку не замінювали реальне життя на медіапродукцію. Між дитиною дошкільного віку та засобом масової комунікації обов'язково повинен бути нагляд дорослого, який пояснить все, що відбувається на екрані, разом з дитиною проаналізують побачене та дадуть оцінку побаченому.

Наступною медіатехнологією, яку ми розглянемо, є комп'ютер. Він є особливим засобом, який має стимулюючу дію на творчу активність. Традиційно, є свої позитивні та негативні сторони використання комп'ютера дітьми старшого дошкільного віку. До позитивних відносимо: краще засвоєння матеріалу; розвиток позитивних емоційних реакцій, що сприятиме подальшому розвитку психічних процесів; стимуляція цікавості і прагнення досягти цілі, адже дитина має змогу побачити на екрані певні результати тієї чи іншої роботи; застосування навчальних програм та ігор, які сприятимуть навчанню на розвитку у різних напрямках; деякі комп'ютерні програми допомагають розвинути творчість, уяву та фантазію, наприклад, додаток «Point» для малювання; розвиток дрібної моторики, працюючи за клавіатурою чи мишкою.

До негативної сторони використання комп'ютера відносимо:

По-перше, обмеження фізичного навантаження. Проводячи за комп'ютером свій час дошкільник обмежує свій активний фізичний розвиток, наслідком чого можуть бути проблеми зі здоров'ям.

По-друге, проблеми із соціалізацією та віддаленість від реального світу. Діти потрапляючи у віртуальний світ та витрачаючи на це багато часу, менше приділяють уваги реальному життю, менше спілкуються з ровесниками та

дорослими. І як наслідок – замкнутість та проблеми із соціалізацією у майбутньому, труднощі у розумінні реальності та віртуальності.

По-третє, ймовірність потрапляння на недоречний контент. Якщо поруч немає дорослих – є можливість, що дошкільник потрапить на контент, який не відповідає віку, що теж матиме негативні наслідки [40].

Гра є провідною діяльністю дітей дошкільного віку, а також слугує формою практичного мислення. Комп'ютерні ігри вважаються ефективним способом для підвищення мотивації, розвитку особистісних здібностей та організації індивідуалізованого навчання. Під час гри на комп'ютері дитина активно використовує свої вже набуті знання, досвід та враження, які виражаються через ігрові дії, які набувають смислового значення у контексті гри. Ключовою функцією комп'ютерних ігор є освіта. Вони створені таким чином, що дошкільник може сконцентруватися на окремому понятті або ситуації, а знання отримати про всі аналогічні предмети та ситуації. Це сприяє розвитку важливих когнітивних процесів, таких як узагальнення та класифікація. А розвитку знакової функції сприяє розуміння дітей, що предмети на комп'ютерному екрані не є реальними [36, с. 308].

Комп'ютерні ігри допомагають у навчанні, організовуючи його у цікавій формі – дітей завжди супроводжує персонаж, такий як зайчик, ведмедик чи інші казкові герої, що спонукають дошкільників до дій. Через ігри вони потрапляють у різноманітні незвичні ситуації, шукають вихід із положення, відповіді на питання, виконання завдань, після чого отримують емоційне задоволення у разі успішного завершення. Таким чином, у дітей формується навичка самостійного пошуку, критичного мислення, а також бажання отримати нові знання. Комп'ютерні ігри сприяють розвитку у дитини старшого дошкільного віку швидкості реакцій, дрібної моторики, уваги, пам'яті, покращується зорове та слухове сприйняття об'єктів, логічне мислення та зорово-моторна координація.

Крім того, комп'ютерні ігри вчать дитину класифікації та узагальненню інформації, аналітичному мисленню, розвивають навичку досягнення поставлених цілей, стимулюють інтелектуальний розвиток.

Комп'ютерні ігри є корисними і тим, що граючись, дошкільники вчаться керувати власними діями та оцінювати їх результати, адже у грі необхідно вивчити правила і діяти відповідно до них, намагаючись досягти кращого результату. Також у дітей формується цілеспрямованість і самооцінка. Не можемо не зазначити і про розвиток інтелектуальних здібностей, завдяки комп'ютерним іграм, також про формування вольових якостей: самостійності, концентрації, посидючості, зібраності. Під час ігор розвивається і емпатія через завдання, де головною метою є допомогти герою гри, розширюючи тим самим сприйняття дошкільником світу навколо [36, с. 308].

Проте нагадаємо, що не всі комп'ютерні ігри мають позитивний та навчальний вплив. Є ігри, що мають основне завдання швидко натискати клавіші, вони розраховані на розвиток концентрації уваги та сенсорики, проте водночас можуть підвищити тривожність, нервозність та спонукати дітей ховатися від реальності до уявного світу. Тому надзвичайно важливим є підбір ігор, що окрім розважливого змісту ще й сприяють розвитку дитини.

Наприклад, можна використовувати сайт «Smart Grow». Сайт враховує вікові можливості дітей, не вміючи читати діти все одно можуть користуватися іграми сайту, адже кожна гра містить голосову озвучку. Тут наявні розмальовки, що були створені на основі мультфільмів та розвиваючі ігри [42].

З дітьми старшого дошкільного віку можна використовувати наступні комп'ютерні ігри:

1. Комп'ютерні ігри розвиваючого характеру, що спрямовані на розвиток розумових здібностей, пам'яті, уваги та мислення.

2. Комп'ютерні ігри-забави, які, хоч і не мають основних завдань для розвитку, проте направлені на розвагу дітей та дають можливість побачити свій результат у вигляді мультиплікаційного фільму.
3. Комп'ютерні ігри навчального характеру, які знайомлять дітей з основами математичних понять, читання, грамоти та класифікації, а також закріплюють навички з таких тем як синтез, систематизація та аналіз понять.
4. Комп'ютерні квест-ігри, мета яких є відшукати необхідний ключ для вирішення завдання. Правила таких ігор зазвичай приховані, а дошкільники мають самостійно дійти до усвідомлення цілі гри та її способу дій [47, с. 9].

Для дітей старшого дошкільного віку заняття з використанням комп'ютерів дозволено проводити два рази на тиждень з максимальною тривалістю безперервної роботи за ним не більше 10 хвилин. Заняття організовується у формі спеціальних вправ та дидактичних ігор. Обов'язковим є проведення зорової гімнастики після закінчення роботи.

Ще одним цікавим видом роботи з медіа для дошкільників є створення свого медіапродукту, адже під час такої діяльності діти пробують себе у ролі і сценаристів, і художників, і аніматорів, і монтажерів.

Щодо алгоритму роботи з медіапроектами, то він може виглядати наступним чином:

1. Мотивація, суть якої викликати бажання у дошкільників працювати з медіа.
2. Інформація, зміст якої передбачає формування у дошкільників необхідних знань та умінь, а також розвиток фантазії. Тут можна використовувати бесіди з відповідної теми, розповідь вихователя, медіа ігри, а також

створювати проблемні ситуації та організувати пошукового-дослідницьку діяльність.

3. Репродукція – практичне застосування знань та умінь, що були набуті на минулому етапі роботи. Можна застосовувати ігри-імпровазації, створювати комікси, проводити більш складні медіа та режисерські ігри.
4. Узагальнення. Ціль: узагальнення та систематизування знань, умінь та навичок, створення умов для створення власних творчих проєктів, власних думок та здібностей. Використовуються нові нетрадиційні форми занять з узагальнення. Вихователь проводить спостереження та аналізує ігрову діяльність дошкільників для знаходження нових ліній сюжету, дій, ролей, що напряду пов'язані із темою медіапроєкту. Створює умови для розвитку творчості дітей дошкільного віку, та аналізує групу у готовності до наступного етапу.
5. Творчість - реалізація творчого спільного задуму, підготовка до якого відбувалась на минулих етапах. Проводиться захід, до якого була підготовка, оформлюється групове приміщення відповідно тематиці, готуються костюми, атрибути та музика.
6. Оцінювання та рефлексія. Проводиться аналіз рівню підготовки медіапроєкту, усвідомлення набутого досвіду, сформованих навичок, знань та умінь. Через презентацію готового медіа продукту діти осмислюють результати своєї медіадіяльності.

Тож, така медіапроєктна діяльність розвиває мовлення, творчість, уяву, фантазію, мислення. Діти беруть на себе роль сценариста, автора тексту, актора, режисера та оператора. Дошкільники усвідомлюють поняття «медіа» та «інформація», знайомляться з різними видами медіапродуктів та створюють власні. Таким чином, підвищують свою медіакультуру та готуються до безпечного користування із сучасним медіа [21].

Є ще медіа для дошкільників, які викликають у них цікавість та захоплення і які ми ще не розглянули. Почнемо з мультимедійної презентації. Вона складається з набору слайдів, звуків, відео та анімації – це три головні складові. Використання таких презентацій на заняттях сприяє побудові освітнього процесу, враховуючи психологічно обґрунтовані режими функціонування уваги та пам'яті. З використанням мультимедійної презентації заняття стають більш насичені емоційно та спонукають дитину до інтересу, до того ж, вони є і відмінними демонстраційними матеріалами, що теж є важливим для проведення продуктивного заняття [19, с. 61].

Має сенс і ознайомлення дітей із якісними дитячими журналами, які направлені на особистісний розвиток, формування моральних якостей і не викликають агресію. У таких журналах дошкільникам пропонується така активність як розмальовка, написання, лічба, відгадування загадок, придумування чогось нового та порівняння, вивчення скоромовок, малювання та аплікація, а також настільні ігри.

Наприклад, для дітей старшого дошкільного віку можна використовувати наступні дитячі журнали:

- «Джміль» - для дітей від 4 років;
- «Крилаті» - для дітей 5-10 років;
- «Пізнайко» - для дітей 6-12 років;
- «Розумашки» - для дітей 6-9 років;
- «Смайлик» - для дітей 5-10 років.

Під час роботи з журналом, виконанні завдань та пошуку відповідей, як дитина, так і дорослий все обговорюють, обмінюються думками, працюють разом. Це є чудовим способом і покращити взаєморозуміння, і позитивно вплинути на дошкільника.

Не можемо оминати і роль батьків у формуванні медіаграмотності старших дошкільників, адже мама та тато є найближчими дорослими для дитини. Для досягнення позитивного впливу медіа на дітей, батькам треба навчитися слухати та розуміти свою дитину, робити це терпляче та толерантно, а також старатися вчасно помічати негативні зміни у її поведінки. Важливо підбирати якісний, добрий, освітній та розвивальний контент : мультфільми, телепередачі та відеоролики. Після перегляду обов'язково треба обговорити переглянуте медіа, поговорити про персонажа, проаналізувати його, звертати дитячу увагу на те, що могло залишитися нею непоміченим, і, авжеж, спонукати її до творчого осмислення того, що бачить.

Контроль над медіапростором дитини потребує від батьків значних зусиль та часу. Проте, доклавши їх, можна захистити дошкільника від негативного інформаційного потоку, які не тільки не сприятимуть розвитку, а і навпаки, шкодитимуть йому, адже повністю уникнути медіа на сьогодні практично неможливо. Тож виходом із ситуації є навчити дітей культурному користуванню інформацією [19, с. 38].

Тож, сучасні діти дошкільного віку активно користуються медіапродукцією, тому заклади дошкільної освіти мають покласти основу формування медіаграмотності, навчаючи дітей аналізувати отриману інформацію з медіа та формувати у них критичне мислення. Адже враховуючи не лише позитивний, а і негативний вплив медіапродуктів, для дошкільників є певна небезпека у вільному користуванні ними.

2.3. Презентація методичного збірника

Укладаючи методичний збірник із завданнями для формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку ми спирались на наступні форми роботи: виконання вправ та дидактичних ігор.

Актуальність укладання даного посібника полягає у тому, що на сьогодні

формування медіаграмотності є дуже важливим. Усі види медіа є доволі поширеними для дітей старшого дошкільного віку, проте головне місце займають цифрові медіатехнології. У сьогоденні вони стали невід'ємною частиною дітей, а деякі їх можливості і взагалі розробляються з урахуванням маленьких користувачів, таким чином, ми маємо дитячі планшети для малювання, дитячі телепрограми, мультимедійні засоби, дитячі сайти, додатки та ін.

Використання даного збірника сприяє розвитку у дошкільників умінь працювати з медіа різних видів, аналізувати медіа ресурси та перевіряти інформацію на достовірність. Сприяє і розвитку пам'яті, креативності та уяви через створення власних медіа робіт, а також підвищення інтелектуальних навичок: логічного мислення, спостережливості, концентрації.

Дидактичні ігри та вправи медійного характеру включають елементи розваги, що робить процес навчання цікавим та ефективним, адже провідною діяльністю дітей дошкільного віку є ігрова діяльність. Тому, вважаємо доцільним поєднання ігор, вправ та медіа для формування медіаграмотності у старших дошкільників. Враховуючи вищезазначене, нами був укладений збірник завдань для формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку. Він включає у себе вправи та дидактичні ігри, що направлені саме на медіаграмотність.

Це такі дидактичні ігри як:

- Дидактична гра №1 «Візьми необхідний предмет»
- Дидактична гра №2 «Мій фаворит серед телепередач»
- Дидактична гра №3 «До якого мультфільму відноситься?»
- Дидактична гра №4 «Який знімок зробив фотоапарат?»
- Дидактична гра №5 «Вірю — не вірю»

Та наступні вправи:

- Вправа №1 «Покажи, який мультфільм твій улюблений»

- Вправа № 2 «Знак, що мені потрібен»
- Вправа № 3 «Обери правильний інструмент»
- Вправа № 4 «Назви персонажа»
- Вправа № 5 «Дзвінок друзям»
- Вправа № 6 «Моя газета для новин»
- Вправа № 7 «Створи власну книгу»
- Вправа № 8 «Електронний лист»
- Вправа № 9 «А що було далі?»
- Вправа № 10 «Відгадай мультфільм за описом» (або «Стоп-кадр»)
- Вправа №11 «Знімемо казку» (діафільм за допомогою фотоапарата та комп'ютера)
- Вправа №12 «Складемо комікс»

Висновки до 2 розділу

Дослідивши стан проблеми формування медіаграмотності в сучасному ЗДО, зазначимо, що Базовий компонент дошкільної освіти, є об'єднаним з медіаосвітою за різними напрямками, що охоплюють основну частину освіти, а також з основними поняттями медіаосвіти та використовуються для вивчення

різних тематичних розділів, пов'язаних зі створенням медіапродукції: діафільми, мультфільми, відео, фото, аудіозаписи.

Проаналізувавши освітні програми, можемо сказати, що у рамках дошкільної медіаосвіти об'єднуються аспекти сприйняття медіа з акцентом на творчість та розвиток власних умінь створення медіапродуктів: мінікниги, газети, журнали, відеоролики, медіапрезентації, діафільми з озвучуванням. Створення власного медійного продукту, з подальшим його використанням, є мотиватором для дітей дошкільного віку відносно медіаосвіти.

Що до методичних підходів формування медіаграмотності, то вони сприяють вирішенню таких завдань, як: сформувати елементарні математичні уявлення; сприяти розвитку навичок аналізу та синтезу просторово-часової реальності; ознайомити з навколишнім світом та розширити кругозір через вивчення різних видів і жанрів медіа; вивчити сучасні медіатехнології та розвинути медіасприйняття, включаючи здатність сприймати медіареальність та розуміти почуття і думки автора відповідного твору; розвинути аналітичні уміння, пов'язані з прогнозом впливу медіатекстів; розкрити розвивальний і виховний потенціал медіакультурних творів у ЗДО; розвинути навички інтерпретації медіаповідомлень.

Проводячи аналіз певних форм роботи дітей старшого дошкільного віку з медіа, ми виявили наступні цікаві форми: обговорення та створення ігрових ситуацій, що імітують сюжет переглянутого мультфільму; прослуховування музичних композицій; озвучка діалогу між героями казки чи мультфільму; використання низки сайтів з медіаконтентом для дітей старшого дошкільного віку, який не буде шкодити, а навпаки, буде корисним; використовувати розвиваючі додатки для старших дошкільників; медіаігри; створення діафільмів чи мультфільмів відповідно до сюжету казки; створення свого медіапродукту та використання мультимедійних презентацій.

Також дійшли висновку, що контроль над медіапростором дитини

потребує і від батьків значних зусиль та часу, адже мама та тато є найближчими дорослими для дитини. Обов'язково і вдома необхідно підбирати якісний, добрий, освітній та розвивальний контент: мультфільми, телепередачі та відеоролики, аби медіа несло лише користь для дошкільника.

ВИСНОВКИ

У своїй роботі ми теоретично дослідили проблему формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку та уклали збірник завдань з формування медіаграмотності для старших дошкільників, який включає низку дидактичних ігор та вправ. У ході дослідження виявили, що дане питання є

достатньо актуальним у часи сьогодення.

Аналізуючи відповідну літературу, визначили, що поняття медіаосвіти дошкільної є відносно молодим, тому на даний момент викликає зацікавлення у багатьох педагогів та вчених. Значна частина науковців вважає, що результатом медіаосвіти є медіаграмотність – уміння аналізувати та оцінювання медіа. Зокрема Л.Масол визначила поняття «медіаграмотність» як результат медіаосвіти, а також здатність формулювати медійні потреби, здійснювати пошук, відбір, оцінку та пояснення важливих результатів пошуку, а також подавати їх у вигляді нових медійних продуктів. Аналіз основних термінів Концепції впровадження медіаосвіти в Україні дав можливість зрозуміти медіаосвіту у закладі дошкільної освіти як елемент освітнього процесу, який включає в себе інформаційне забезпечення про медіа, виховання та навчання дітей за допомогою медіа та для медіа. Дане виховання та навчання здійснюється при спільній роботі обох вихователів, батьків та дітей.

Проводячи аналіз поняття медіаосвіти, можемо сказати, що єдиного визначення немає. Різні дослідники у науковій літературі трактували його по-своєму. Проте можемо виділити визначення Б. Потятиника, він зазначив, що медіаосвіта - це та сфера діяльності, мета якої допомогти особистості виробити захист на психологічному рівні від маніпулювання зі сторони медіа та впливати на розвиток інформаційної культури.

Також дослідили роль медіаосвіти в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Ми опрацювали наступні документи: Базовий компонент дошкільної освіти, Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні та освітні програми. У БКДО знайшли наступну інформацію: дитина старшого дошкільного віку повинна мати інтерес до друкованих текстів, а емоційно-ціннісне ставлення дитини старшого дошкільного віку виражається в інтересі до комп'ютера та цифрової техніки загалом, у бажанні приймати участь у дитячому медіасередовищі, а також прояві зацікавленості до розмірковувань під

час комп'ютерних ігор, як навчальних, так і розвивальних. А у кожній проаналізованій освітній програмі міститься достатньо інформації щодо дітей старшого дошкільного віку та медіаосвіти. У них є опис вікових можливостей старших дошкільників, які живуть в сучасному світі з високою інформатизацією суспільства.

З'ясували, що для формування медіаграмотності у старших дошкільників є достатньо складним процесом, для якого необхідне застосування різних методик та завдань, відповідно до теми. А методика дошкільної медіаосвіти є інтегрованою в освітні напрямки Базового компоненту дошкільної освіти та спрямована на вивчення ключових понять медіаосвіти, тематичних розділів, що пов'язані із створенням медіапродукції. Також було виявлено що, з використанням такого медіа як вебсайт вихователі мають змогу застосовувати інтернет-технології, на яких є різноманітні видання у електронному форматі: дитячі книжки та журнали, довідники, а також відео, музика, дитячі пісні, фільми та мультфільми, які можна активно використовувати у навчанні та розвитку дітей дошкільного віку. І відповідно до цього, запропонували низку сайтів та додатків, які будуть корисними для дітей старшого дошкільного віку.

Проаналізували позитивні та негативні сторони впливу різних медіазасобів та медіапродуктів на дошкільників і визначили, що для корисного користування необхідна підтримка та контроль дорослого, який буде підбирати якісний нешкідливий контент задля уникнення наступного: витрачання часу на «пусті перегляди» некорисного контенту, тобто низької продуктивності дитини; набуття таких рис поведінки як негативізм, агресію та застосування насильства на фоні побаченого невідповідного медіапродукту; низької самооцінки через невідповідність медіа картинки світу та реальності.

Переконалися, що сучасні діти старшого дошкільного віку активно користуються медіапродукцією, тому заклади дошкільної освіти мають покласти основу формування медіаграмотності, навчаючи дітей аналізувати

отриману інформацію з медіа та формувати у них критичне мислення. Адже сучасне медіа має великий вплив на дошкільників та в змозі утримувати їх увагу. Вміння його використовувати дає великі можливості для розвитку творчості, уяви креативного мислення та змогу дізнатись багато нового.

А медіакомпетентність дітей старшого дошкільного віку вбачається у їх здатності розуміти сюжети та розпізнавати, відповідно до віку, виразні засоби медіатексту. Також це вміння аргументовано висловлювати свою думку та ставлення до вибору та якості медіаінформації, що споживається дитиною через ігри медіаторчого та медіаосвітнього напрямку. Це і оволодіння базовими навичками роботи з комп'ютером; творча активність при створенні медіапродукту; уміння створювати дитячу газету, малюнок, комікс та лепбук; уміння обмежувати себе у часі користування гаджетом, а також виявлення позитивних емоцій під час роботи з медіапродукцією та занять із медіаграмотності).

Нами була складена добірка корисних мультфільмів для дітей старшого дошкільного віку, яку ми висвітлили у додатку А.

Уклали збірник завдань з формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку, враховуючи вікові особливості дітей та провідну діяльність дітей дошкільного віку – ігрову, що включає у себе вправи та дидактичні ігри медійного характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf Дата звернення: 12.07.2023 р.
2. Бесова О. Інформаційна компетентність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя математики. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/2747/1/Informatsiina%20kompetentnist.pdf> . Дата звернення: 20.07.2023.
3. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. Білан; за заг. Ред. О. Низковської. – 256 с.
4. Васянович Г., Герганов Л., Бешок Т., 2020. Інформаційні технології і засоби навчання, 2020, Том 76, №2.
5. Вплив телебачення на дітей: плюси і мінуси. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/9116/> Дата звернення: 14.08.2023 р.
6. Гончаренко С. Український педагогічний енциклопедичний словник/ С. Гончаренко. – 2-е вид., доп. і випр. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с
7. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років/наук.кер.проекту В. Огнев'юк; авт.кол.: Г. Беленька, О. Богініч, Н. Богданець-Білоskalенко [та

- ін.]; наук.ред.: Г. Беленька, М. Машовець; Мін. осв. І науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
8. [Додаток «Всяка музика».](http://mamawow.com.ua/deti/razvitie/prilozhenie-dlya-detej-vsyaka-muzyaka.html) URL: <http://mamawow.com.ua/deti/razvitie/prilozhenie-dlya-detej-vsyaka-muzyaka.html>
Дата звернення: 22.08.2023р.
 9. [Додаток «Зайняті колеса: Міський автобус»](https://nrvokids.com/project/busy-wheels-city-bus) URL: <https://nrvokids.com/project/busy-wheels-city-bus> Дата звернення: 22.08.2023р.
 10. Додаток «Хто в горах» URL: https://dity.te.ua/nrvokids_1 Дата звернення: 21.08.2023р.
 11. Задорожна Н. Медіа-освіта / Н. Задорожна, Т. Кузнєцова // Енциклопедія освіти; Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 1040
 12. Збірник статей Сьомої міжнародної науково-методичної конференції: Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку. – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. – 435 с. :
 13. Іванов В. Медіаосвіта та медіаграмотність: до проблеми визначення термінів. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/5218/1/Untitled0.pdf4.pdf> Дата звернення: 12.07.2023р.
 14. Іванов В. Шкоба О. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. Інформаційне суспільство. 2012. Вип. 16. Липень–грудень.
 15. Калуська Л. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку “Соняшник” / Л. Калуська. — Вид. 3-тє, доп.. — Тернопіль : Мандрівенць, 2023. — 210 с.
 16. Каплуновська О. «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку/ О. Каплуновська, І. Кичата, Ю. Палець; за наук. Ред. О. Рейпольської. – Тернопіль: Мандрівенць, 2016. – 72с.

- 17.Ковшар О.В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти дітей п'яти років;дис./ О.В.Ковшар;М-во освіти і науки України, Криворізь.держ.пед.ун-т. – Кривий Ріг, 2016. – 627 с.
- 18.Комп'ютерні технології у роботі з дітьми / Н. Пихтіна. – Ніжин : ПЗ2 НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – 87 с
- 19.Комп'ютерні технології у роботі з дітьми / Н. Пихтіна. – Ніжин : ПЗ2 НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – 87 с. Дата звернення: 11.08.2023 р.
- 20.Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. Найдьонові, М. Слюсаревського. – Київ, 2016. – 16 с.
- 21.Корж Т. Упровадження освітньої розвивальної технології психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку» у дошкільному навчальному закладі URL: https://repository.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/07/Korzh_Tehnologiya-Radist-rozvytku.pdf Дата звернення: 07.03.2023 р.
- 22.Кузьма І. Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія: монографія / за наук. ред. проф. Чайки В. М. Тернопіль: Осадца Ю., 2019. 188 с)
- 23.Кузьма І. Формування мотивації до медіаосвіти в дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку.. Тернопіль: Педагогічний альманах.-2020.-Випуск 46. 33 с
- 24.Литвин А., Робак В. Завдання медіаосвіти в підготовці фахівців. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3593/1/LITVIN.pdf> Дата звернення: 19.07.2023
- 25.Литовченко Н. Медіаосвіта як напрям освітнього процесу в дошкільному закладі. URL: <https://vseosvita.ua/library/mediaosvita-ak-napram-osvitnogo-procesu-v-doskilnomu-zakladi-283202.html>. Дата звернення: 10.07.2023р.
- 26.Масол Л. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій // Мистецтво і освіта. – 2001. – № 1. – С. 2-5

27. Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти. Навчально-методичний посібник./ За редакцією О. Волошенюк; В. Іванова; Г. Дегтярьова – Київ: Ауп, ЦВП, 2020. – 79 с.
28. Медіадошкільник : парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя) / Г. Дегтярьова, О. Та расова, А. Фоменко; за заг. ред. О. Волошенюк, Г. Дегтярьової, В. Іванова. – Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. – 118 с.
29. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Іванов, О. Волошенюк; За науковою редакцією В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с
30. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності: навчально-методичний посібник для курсу “Основи медіаграмотності” / укл. С. О. Троян, Ткачук А. В. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2014. – 128 с.
31. Медіасвіт для дошкільнят : парціальна програма для дітей старшого дошкільного віку / Василюк С., Алексеїчик О., Проценко О., Абаляєва Л., Чашка Т., Стеніна Л., Шелкова С.; за заг. ред. О. Волошенюк, Г. Дегтярьової, В. Іванова. – Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. – 98 с.
32. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/articles/mediagramotnist-z-chogo-pochaty/> Дата звернення: 17.07.2023р.
33. Нормативні документи, які регламентують використання комп'ютерного обладнання та гаджетів у закладах освіти. URL: <http://surl.li/lxbtt> Дата звернення: 13.08.2023 р.
34. Онкович Г. Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа // Вища освіта України. – 2008. – № 3. Д. 1. Тем. вип. Наука і вища освіта в Україні: міра взаємодії. 212 с.
35. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. Гавриш, Т. Панасюк, Т. Піроженко, О. Рогозянський, О. Хартман,

- А. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. Піроженко. – К. : Українська академія дитинства, 2017. – 80 с.
- 36.Павленко А. Позитивний вплив комп'ютерних технологій на розвиток дітей дошкільного віку. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/3584/1/rodzinka_2019%20-307-308.pdf Дата звернення:03.08.2023 р.
37. Платформа НУМО URL: <https://spilnoteka.org/catalog/> Дата звернення: 21.08.2023р.
- 38.Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння. /Б. Потятиник. – Львів.2004. – 312 с.
- 39.Практична медіаосвіта: медіаграмотність в освітньому просторі : навч.-метод. посібник / уклад. : В. В. Байдик, О. В. Проніна; за заг. ред. В. В. Байдик. Лисичанськ, 2021. 66 с
- 40.Рейпольська О. Комп'ютерна грамота для старших дошкільників. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2988-kompyuterna-gramota-dlya-starshih-doshklniky> Дата звернення:13.08.2023 р.
- 41.[Сайт «Пустунчик»](https://pustunchik.ua/ua) URL: <https://pustunchik.ua/ua> Дата звернення: 21.08.2023р.
- 42.Сайт «Smart Grow». URL: <https://kidify.games/ua/> Дата звернення: 21.08.2023р.
- 43.Сайт «Дерево казок» URL: <https://derevo-kazok.org/> Дата звернення: 21.08.2023р.
- 44.Сахневич І. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут вищої освіти Нац. акад. пед. наук України. Київ, 2012.
- 45.Семеняко Ю. Виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції у закладах дошкільної освіти : дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2019)

- 46.Семирич О. Медіаграмотність як результат медіаосвіти дітей дошкільного віку // Медіаосвіта. – 2011. – № 2. – С. 47 – 55.)
- 47.Семчук С. КОМП'ЮТЕРНІ ІГРИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ ЗДО. URL: <http://surl.li/fpjgf> Дата звернення: 03.08.2023 р.
- 48.Сітцева М. Роль мультиплікації у розвитку дитини в умовах інформаційного суспільства URL: <https://www.inforum.in.ua/conferences/12/2/12> Дата звернення: 01.08.2023 р.
- 49.Суятинова К. Формування цифрової компетентності дітей дошкільного віку. Інноваційна педагогіка. 2022. № 44. Т. 2. С. 148-151. (5)
50. Суятинова К., Древняк Л. Медіакультура як компонент медіапростору. Актуальні питання гуманітарних наук. Категорія Б. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка. Випуск № 49 том 2, 2022 р. С. 176-181. (18)
51. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
- 52.Хріник Є. Актуальні питання формування медіакультури майбутніх вихователів./ Є.Хріник// Актуальні питання гуманітарних наук.Педагогіка. - 2021. – Вип.44, том 3. – С.246 – 250. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/44_2021/part_3/39.pdf
- 53.Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.
- 54.Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. Аксьонова, А. Анішук, Л. Артемова [та ін.]; наук. кер. О. Кононко. – Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. – 488 с.
- 55.YouTube Kids URL: <https://www.youtubekids.com/?hl=uk> Дата звернення: 24.08.2023р.

